

ЯЕ МЫ БУДЗЕМ ШАНАВАЦЬ

Аб арганізацыі адукацыйнага працэсу на беларускай мове ў дашкольнай установе

ВЕЛЬМІ ВАЖНА навучыць сённяшніх дзяцей з павягай ставіцца да беларускай мовы, а таксама бегла на ёй размаўляць. Яны мала чуюць родную мову ў шырокім ужытку, а таму маюць бедны слоўнікавы запас, іх маўленне знаходзіцца пад уплывам рускай мовы. Хоць наша ўстанова і з'яўляецца рускамоўнай, але мы шмат увагі ўдзяляем развіццю менавіта беларускага маўлення дзяцей.

Арганізацыю адукацыйнага працэсу на беларускай мове ажыццяўляем у **трох накірунках**:

- работа з дзецьмі;
- работа з бацькамі;
- работа з выхавальнікамі.

Фарміраванне гутарковага беларускага маўлення з дзецьмі мы вядзём па **наступных напракках**:

- развіццё маўлення ў працэсе штодзённых узаемаадносінаў выхавальніка з дзецьмі ў розных відах дзейнасці;
- заняткі па развіцці беларускага маўлення;
- самастойная маўленчая дзейнасць дзяцей.

Дашкольная ўстанова існуе з 1956 года, у 1988 годзе рэарганізавана ў санаторную. З таго часу адметнымі рысамі работы калектыву сталі не толькі адукацыя, а і лячэбна-прафілактычная работа. Установу наведваюць 57 дзяцей дашкольнага ўзросту. Функцыянуюць 4 групы: 1 — ранняя ўзросту і 3 — дашкольнага. Адукацыйны працэс забяспечваюць 11 педагогаў: 8 выхавальнікаў, педагог-псіхолаг, кіраўнік фізічнага выхавання, музычны кіраўнік. Загадчык установы — Ірына Васільеўна Бараноўская, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці — Жанна Міхайлаўна Хахлова. З 2010 года ўстанова з'яўляецца апорнай па тэме «Арганізацыя адукацыйнага працэсу на беларускай мове ў дашкольнай установе».

Развіццё беларускага маўлення дзяцей дашкольнага ўзросту ва ўмовах дашкольнай установы

Значнае месца ў далучэнні дзяцей да беларускай культуры, мовы мае арганізацыя тэматычнага асяроддзя. З гэтай мэтай у кожнай групе дашкольнай установы выхавальнікі абсталявалі куткі «Мая радзіма — Беларусь». Іх змест фарміруецца ў залежнасці ад узросту дзяцей. Таксама ў кожнай групе створаны кніжныя куткі, падабраны перыядычныя выданні ў адпаведнасці з узростам дзяцей. Для правядзення заняткаў па замацаванні ведаў па беларускай мове вырабляем альбомы: «Мой край завецца Беларуссю», «Вусная народная творчасць», «Беларускі фальклор», «Беларуская кухня» і інш. Традыцыйна кожны год праходзяць агляды-конкурсы па арганізацыі і змесце моўнага асяроддзя.

Нашы педагогі далучаюць дашкольнікаў да роднага слова з моманту наведвання дашкольнай установы. Раньне засваенне беларускай мовы дае станоўчыя вынікі толькі пры строгім захаванні прынцыпу «адна асоба ў адной сітуацыі зносіна — адна мова», г.зн., што адзін і той жа педагог выкарыстоўвае ў зносінах з дзіцём і рускую, і беларускую мовы, але строга прытрымліваецца адной з іх на занятках, у гульнях і ў асобных дні. Формы і метады работы па развіцці беларускага маўлення педагогі выкарыстоўваюць у залежнасці ад узросту дзяцей. Вялікае значэнне тут мае асабісты прыклад дарослых — бацькоў і педагогаў.

Увесці рускамоўных дзяцей у атмасферу жывога беларускага слова, далучыць іх да багацця роднай мовы, адчуць яе прыгажосць, мелодыку, своеасаблівасць нам дазваляюць фальклорныя і лепшыя класічныя творы для маленькіх дзяцей: калыханкі, забаўлянкі, песенькі, казкі, вершы і інш. Гэта робіцца з мэтай развіцця першапачатковых навыкаў разумення мовы, умення паўтараць за выхавальнікам і па меры магчымасці самастойна ўзнаўляць узоры беларускага маўлення (асобныя словы, кароткія забаўлянкі, песенькі, лічылкі і г.д.), што служыць фарміраванню ў іх пачуццёвай асновы руска-беларускага двухмоўя.

Так, пры навучанні дашкольнікаў малодшага ўзросту выхавальнікі асабліваю ўвагу ўдзяляюць рэпрадуктыўнаму беларускаму маўленню (завучванне і ўзнаўленне кароткіх паэтычных твораў), з дзецьмі сярэдняга ўзросту ажыццяўляюць навучанне прадуктыўнаму маўленню, г.зн. умённю будаваць самастойныя па змесце і форме выказванні на беларускай мове (расказванне па карціне, пра цацку або прадмет, з асабістага вопыту). У адпаведнасці з вучэбнай праграмай з дзецьмі сярэдняга і старэйшага ўзросту адзін раз на тыдні праводзім заняткі па развіцці беларускага маўлення, на якіх выхавальнікі актыўна выкарыстоўваюць дыдактычныя і народныя гульні, малыя формы фальклору, народныя казкі, апавяданні, вершы, загадкі і паданні, інсцэніруюць казкі, вершы і г.д.

Азняямленне са старонкамі гісторыі ў выглядзе гутарак, дыдактычных гульняў дазваляе паказаць адметнасць беларускай зямлі, побыт яе жыхароў мінулых стагоддзяў, растлумачыць, адкуль пайшлі беларусы, расказаць пра выхаванне імі дзяцей.

Асабліваю ўвагу ў рабоце са старэйшымі дашкольнікамі педагогі надаюць настольна-дыдактычнай гульні «Вытокі», у якой знаёмяць з народнай творчасцю:

- удасканальваюць і замацоўваюць уяўленні дзяцей аб традыцыйных прадметах народнай творчасці;

- фарміруюць у выхаванцаў цікавасць да роднай мовы і жаданне авалодаць ёю;

- вучаць дзяцей з дапамогай загадак устанаўліваць і разумець сувязі паміж назвамі прадметаў, іх прыкметамі і функцыянальнымі магчымасцямі;

- выхоўваюць у дзяцей агульную эстэтычную культуру, мастацкі густ, павагу і беражлівыя адносіны да каштоўнасцей нацыянальнай культуры.

Для больш дасканалы азняямлення дзяцей старэйшага ўзросту з беларускай кнігай, гісторыяй беларускага пісьменства, побытам беларускага народа, яго

традыцыямі арганізуем экскурсіі ў дзіцячую бібліятэку, музей народнай славы, краязнаўчы музей.

У нашай дашкольнай установе пятніца — беларускамоўны дзень. Менавіта ў гэты дзень праводзяцца заняткі па развіцці беларускага маўлення з дзецьмі сярэдняга і старэйшага ўзросту, пашыраюцца іх веды аб беларускіх традыцыях, нацыянальнай культуры.

На працягу навучальнага года ўсе педагогі выкарыстоўваюць розныя выхаваўчыя сродкі, каб актывізаваць дзейнасць у гэтым накірунку. Іх рэалізацыя адбываецца на фізкультурных занятках з выкарыстаннем народных гульняў, на рухава-творчых занятках, заснаваных на розных відах вуснай народнай творчасці і беларускіх народных гульнях (лічылкі, забаўлянкі, пальчыкавыя гульні), на музычных занятках, у час правядзення народных свят і г.д.

Адзін з адметных выхаваўчых сродкаў — народныя святы, прысвяці, абрады. Як правіла, тут дарослыя выконваюць вядучую ролю, а дзеці маюць магчымасць спяваць, скакаць, ладзіць гульні і інш.

Адначу правядзенне фізкультурнай забавы на тэму «Вясёлыя гульні дзяцей-беларусаў». Для дзяцей, якія жывуць у рускамоўным бытавым асяроддзі, менавіта гульні з іх разнастайнымі сітуацыямі, сімвалічнымі дзеяннямі ствараюць асаблівую патрэбу ў беларускай мове.

Важнай мэтай нашай дашкольнай установы ў навучанні беларускай мове з'яўляецца арганізацыя сумеснай работы выхавальнікаў і бацькоў па развіцці беларускага маўлення дзяцей. Тут мы ставім такія **задачы**:

- азняямленне бацькоў з псіхалага-педагагічнымі асновамі засваення дашкольнікамі роднай мовы;

- азняямленне са зместам праграмы развіцця беларускага маўлення дзяцей;

- забеспячэнне бацькоў неабходным даступным метадычным матэрыялам для навучання дзяцей беларускай мове ў сям'і.

Асноўнай задачай у азнаямленні бацькоў з нацыянальнай культурай лічым фарміраванне ў іх актыўнай сацыяльнай пазіцыі. З гэтай мэтай праводзім знаёмства іх з народнымі святамі, дэкаратыўна-прыкладным мастацтвам, развіваем цікавасць да культурнай і гістарычнай спадчыны, народных традыцый, анкетуем бацькоў, праводзім кансультацыі, бацькоўскія сходы, віктарыны, конкурсы, гутаркі, развучваем беларускія народныя песні, гульні, забаўляльнікі, знаёмім з новай рэдакцыяй закона Рэспублікі Беларусь «Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі» і г.д.

Згадзіцеся, што фарміраваць беларускае маўленне дзяцей якасна можа толькі выхавальнік, які сам любіць мову і ўмее на ёй размаўляць. Мова выхавальніка — адна з асноўных крыніц развіцця мовы дашкольніка. Таму на працягу навучальнага года мы праводзім розныя формы мета-

дычнай дапамогі выхавальнікам: кансультацыі, семінары, практыкумы, дзелавыя гульні, якія дапамагаюць больш якасна арганізаваць адукацыйны працэс на беларускай мове. Набыты вопыт абагульняем.

Напрыклад, выхавальнік Н.М. Хадановіч у 2010/2011 навучальным годзе абагульніла свой вопыт работы па тэме «Фарміраванне беларускага маўлення ў дзяцей старэйшага дашкольнага ўзросту ў працэсе мастацка-маўленчай дзейнасці». Наталля Мікалаеўна распрацавала перспектыўна-тэматычнае планаванне мастацка-маўленчай дзейнасці для дзяцей старэйшага дашкольнага ўзросту на аснове мастацкіх твораў, а таксама памятки, кансультацыі, метадычныя рэкамендацыі, падрыхтавала гульні-конкурс «Быць зямлі сваёй сынам...», правяла круглы стол для бацькоў «Вучымся размаўляць па-беларуску» і інш.

На жаль, сучасная гарадская сям'я не з'яўляецца ні носбітам, ні захавальнікам беларускай мовы, культуры. Менавіта дзіцячы сад прызваны адрадыць лепшыя традыцыі народнай педагогікі беларусаў.

Выкарыстанне разнастайных сродкаў далучэння дзяцей да беларускай мовы, культуры, народнай спадчыны, агульныя намаганні дзіцячага сада і сям'і даюць прыкметныя вынікі. Мы лічым, неабходна праводзіць работу з падрастаючым пакаленнем так, каб беларуская мова стала сапраўды роднай, а дзеці ведалі традыцыі і культуру свайго народа. Больш дасціпна і канкрэтна, як мы працуем у гэтым накірунку, чытайце ў наступных матэрыялах.

✉ **Наш адрас:** 247673, Гомельская вобласць, г.Рагачоў, вул. Тэльмана, 32.

☎ **Тэл.:** 8 (02339) 4-25-25.

КАБ МОВА БЕЛАРУСКАЯ ГУЧАЛА

Прыкладны план правядзення тэматычнага тыдня ў дашкольнай установе

(пачатак навучальнага года)

Дні тыдня	Мерапрыемствы для дзяцей	Мерапрыемствы для педагогаў	Мерапрыемствы для бацькоў
Панядзелак	1. Экскурсія ў музей народнай славы, выстава «Беларуская хатка» (нам. загадчыка па АД, выхавальнікі старшай групы). 2. Драматызацыя беларускіх казак «Разумны заяц», «Муха-пяюха» (выхавальнікі). 3. Чытанне беларускіх твораў, расказанне беларускіх народных казак адпаведна ўзросту дзяцей (выхавальнікі)	1. Дзелавыя гульні з педагогамі па развіцці беларускай мовы (нам. загадчыка па АД)	1. Анкетаванне бацькоў «Адносіны да роднай мовы» (нам. загадчыка па АД, выхавальнікі). 2. Інфармацыйны лісток «Мастацкія творы для чытання дзецям» (выхавальнікі)
Аўторак	1. Заняткі па азнаямленні з навакольным светам «Мая Рэспубліка — Беларусь» (выхавальнікі сярэдняй і старшай груп). 2. Наведванне выставы ў дзіцячай бібліятэцы «Беларускія кнігі — дзецям» (выхавальнікі старшай групы). 3. Дыдактычная гульня «З якой казкі герой» (выхавальнікі)	1. Семінар-практыкум «Культурная спадчына Беларусі» (нам. загадчыка па АД)	1. Выстава сумеснай творчасці бацькоў і дзяцей «Беларуская восень» (выхавальнікі)
Серада	1. Заняткі па азнаямленні з мастацтвам і выяўленчай дзейнасцю: маляванне, аплікацыя, лепка па беларускіх матывах (выхавальнікі). 2. Завучванне вершаў беларускіх паэтаў на памяць (выхавальнікі). 3. Фальклорнае свята для дзяцей дашкольнага ўзросту «Прышоў Багач — кідай рагач» (музычны кіраўнік, выхавальнікі)	1. Тэматычная выстава «Родная мова — крыніца развіцця і выхавання дзяцей» (нам. загадчыка па АД)	1. Кансультацыя «Беларуская народная казка як сродак узбагачэння слоўніка дзяцей» (выхавальнікі)
Чацвер	1. Фізкультурныя заняткі з выкарыстаннем беларускіх народных гульняў «Вясёлыя гульні дзяцей беларусаў» (кіраўнік фізічнага выхавання). 2. Літаратурная віктарына «Беларускія пісьменнікі — дзецям» (выхавальнікі)	1. Выстава плакатаў «Каб гучала родная мова» (нам. загадчыка па АД, выхавальнікі)	1. Прэзентацыя часопіса «Вясёлка», беларускай дзіцячай літаратуры (нам. загадчыка па АД, выхавальнікі)
Пятніца	1. Заняткі па развіцці беларускага маўлення (выхавальнікі адпаведнай узроставай групы). 2. Інсцэніроўка беларускіх забаўлянак, вершаў, казак (выхавальнікі адпаведнай узроставай групы). 3. Вечарына загадак «Чароўная скарбонка» (выхавальнікі)	1. Адкрытыя прагляды заняткаў па развіцці беларускага маўлення ва ўсіх узроставых групах. 2. Круглы стол для бацькоў «Вучымся размаўляць па-беларуску» (загадчык, нам. загадчыка па АД, выхавальнікі)	

АРГАНІЗАЦЫЯ І ЗМЕСТ БЕЛАРУСКАМОЎНАГА АСЯРОДДЗЯ

Палажэнне аб аглядзе-конкурсе

Мэта: павышэнне эфектыўнасці работы дашкольнай установы па развіцці беларускага маўлення выхаванцаў.

Задачы:

1. Удасканалваць умовы для вырашэння задач па развіцці беларускага маўлення дзяцей.

2. Садзейнічаць фарміраванню цікавасці дзяцей да беларускай мовы.

3. Дапоўніць змест куткоў кнігі беларускімі мастацкімі творамі.

Удзельнікі конкурсу: выхавальнікі ўсіх узростаў груп.

Умовы конкурсу: змест матэрыялаў моўнай зоны павінен адлюстроўваць работу выхаваль-

ніка па ўсіх напрамках моўнай дзейнасці: граматыка, гукавая культура мовы, слоўнік, развіццё звязнага беларускага маўлення.

Крытэрыі ацэнкі:

1. Змест этнаграфічнага кутка адпаведна ўзроставай групе.

2. Працэнт забяспечанасці абсталаваннем для зносін, развіцця мовы і азнаямлення з наваколлем.

3. Працэнт забяспечанасці метадычнай літаратурай па развіцці беларускага маўлення дзяцей.

4. Наяўнасць картатэкі дыдактычных гульняў па развіцці беларускага маўлення ў адпаведнасці з узростам дзяцей.

5. Наяўнасць картатэкі рухомых народных гульняў.

6. Падбор літаратурнага матэрыялу на беларускай мове: забаўляльнікі, загадкі, лічылкі і г.д.

7. Матэрыял для самастойнай маўленчай дзейнасці: тэатры паводле беларускіх народных казак, кніжны куток і г.д.

8. Наяўнасць інфармацыі для бацькоў па далучэнні іх дзяцей да беларускай мовы.

9. Даступнасць матэрыялу дзецям, яго эстэтычнасць, якасць.

Ацэнка вынікаў конкурсу.

Кожны крытэрыі ацэньваецца па 5-бальнай сістэме.

ДЗЕЛАВАЯ ГУЛЬНЯ З ПЕДАГОГАМІ

Мэта: актывізаваць дзейнасць педагогаў па авалоданні беларускай мовай, садзейнічаць пашырэнню вопыту калектыўнай работы; замацоўваць уменне адбіраць патрэбную інфармацыю з розных крыніц.

Хатняе заданне:

1. Вывучыць літаратуру па тэме.

2. Аб'яднацца ў дзве каманды, прыдумаць ім назву, падрыхтаваць прадстаўленне.

3. Падрыхтаваць наглядны матэрыял, дыдактычныя дапаможнікі для работы з дзецьмі па развіцці мовы (дыдактычныя гульні, народныя рухомыя гульні, лічылкі, фізкультхвілінкі і інш.).

4. Падрыхтаваць міні-сцэнку паводле беларускай казкі.

5. Зрабіць невялікі выраб дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Ход гульні

Вядучы (В.). Пачынаем першую частку гульні — прадстаўленне каманд.

Прадстаўленне каманд.

Назвы каманд, удзельнікаў і капітана прадстаўляюць самі удзельнікі.

Тэарэтычная частка «Адказы на пытанне».

1. Пэралічыце задачы па развіцці мовы дзяцей дашкольнага ўзросту.

Адказ: слоўнікавая работа (разумець і называць словы), гукавая культура маўлення, фарміраванне граматычнага ладу маўлення, развіццё звязнага маўлення і маўленчых зносін.

2. Што мы разумеем пад развіццём мовы дзіцяці?

Адказ: развіццё мовы — гэта творчы працэс, які фарміруецца ў выніку ўспрымання мовы дарослых, асабістай моўнай актыўнасці і элементарнага ўсведамлення з'яў з'яў языка і мовы.

3. Назавіце задачы слоўнікавай работы.

Адказ: пашырэнне, узбагачэнне, актывізацыя слоўнікавага запасу дзяцей.

4. Што ўключае ў сябе работа па фарміраванні граматычнага ладу маўлення дашкольнікаў?

Адказ: работу над марфалогіяй (змяненне па родзе, ліку, склоне), лексікай (утварэнне аднаго слова на базе іншага), сінтаксісам (будова простых і складаных сказаў).

5. Што такое дыялог?

Адказ: дыялог — гэта размова дзвюх або некалькіх асоб на тэму, звязаную з якой-небудзь сітуацыяй.

6. Што такое маналог?

Адказ: маналог — гэта маўленне адной асобы, якое накіравана да слухачоў.

Практычная частка.

1. Кожная каманда прэзентуе выраблены дапаможнік, тлумачыць, дзе і як ён можа выкарыстоўвацца, для якога ўзросту.

2. Каманды называюць прыказкі і прымаўкі на роднай мове па пэўнай тэме.

3. «У госці да казкі» (*інсцэніроўка*).

Кожная каманда паказвае міні-сцэнку паводле беларускай казкі.

Напрыканцы дзелавой гульні ўдзельнікі абменьваюцца падарункамі (вырабы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва).

ЛІТАРАТУРА:

1. Вучэбная праграма дашкольнай адукацыі. — Мінск: НІА, 2012.

2. *Дубініна, Д.М.* Свет вакол мяне: вучэб.-метадыч. дапам. для педагогаў устаноў дашк. адукацыі з беларус. мовай навучання / Д.М. Дубініна. — Мінск: НІА, 2006.

3. *Дубінін, Д.У.* Мая родная старонка / Д.У. Дубінін, Д.М. Дубініна. — Мінск, 2000.

4. *Кукса, В.М.* Колеры вясёлкі. Вучымся гаварыць па-беларуску / В.М. Кукса. — Мінск, 1998.

5. *Рудзік, В.С.* Планаванне работы па развіцці маўлення дашкольнікаў у вольны ад заняткаў час: дапаможнік для педагогаў устаноў, якія забяспечваюць атрыманне дашк. адукацыі / В.С. Рудзік. — Мазыр: Белы Вецер, 2005.

АЗНАЯМЛЕННЕ З БЕЛАРУСКАЙ МОВАЙ

Семінар-практыкум для педагогаў

Мэта: паглыбіць, удасканаліць, сістэматызаваць веды і ўменні педагогаў па развіцці беларускамоўных зносін дзяцей ранняга і малодшага дашкольнага ўзросту.

Тэарэтычная частка.

1. Стварэнне ўмоў для развіцця беларускамоўных зносін дзяцей ранняга і малодшага дашкольнага ўзросту. (*Выступленне з вопыту работы выхавальніка.*)

2. Формы рэалізацыі адукацыйнага працэсу на беларускай мове, метады і прыёмы работы з дзецьмі ранняга і малодшага дашкольнага ўзросту. (*Выступленне намесніка загадчыка па АД.*)

3. Выкарыстанне дзіцячага фальклору ў адукацыйным працэсе: знаёмства з калыханкамі, казкамі, лічылкамі, забаўлянкамі,

народнымі гульнямі. (*Майстар-клас выхавальніка.*)

4. Сумесная дзейнасць выхавальнікаў і бацькоў па развіцці традыцый народнай педагогікі. (*Выступленне з вопыту работы выхавальніка.*)

Практычная частка.

1. Прагляд разыгрывання беларускіх забаўлянак у групах ранняга і малодшага дашкольнага ўзросту з мэтай далучэння дзяцей да беларускай мовы.

2. Самааналіз і аналіз арганізаванай дзейнасці выхавальніка з дзецьмі.

3. Панарамны прагляд прадметна-прасторавага асяроддзя і куткоў для бацькоў у групах ранняга і малодшага дашкольнага ўзросту па тэме семінара.

Хатняе заданне: скласці пералік беларускіх народных казак і паэтычных твораў для выкарыстання ў рабоце з дзецьмі ранняга і малодшага дашкольнага ўзросту.

ЛІТАРАТУРА:

1. *Старжынская, Н.С.* Развіццё беларускага маўлення дашкольнікаў / Н.С. Старжынская, Д.М. Дубініна. — Мазыр: Белы Вецер, 2008.

2. *Лабанава, Г.* Крынічнай вадой беларускія словы бруаць / Г. Лабанава // *Пралеска*. — 2011. — № 1. — С. 4–9.

3. *Окаркава, С.* Калыханкі матулі / С. Окаркава // *Пралеска*. — 2011. — № 2. — С. 18–23.

4. *Някрасава, Н.* Дзеці і мір казак / Н. Някрасава, Р. Маісеенка. — Мінск: Зорны верасень, 2006.

НАША КУЛЬТУРНАЯ СПАДЧЫНА

Практыкум для педагогаў

Мэта: садзейнічаць павышэнню ўзроўню ведаў педагогаў па беларусазнаўстве; папоўніць скарбонку ведаў удзельнікаў семінара практычнымі матэрыяламі; садзейнічаць развіццю індывідуальнага творчага вопыту, удасканалваць валоданне беларускім маўленнем.

План правядзення практыкума

1. Гутарка «Развіццё беларускага маўлення дзяцей праз розныя віды мастацкай дзейнасці».

Пытанні:

— Якія мастацкія творы выкарыстоўваюцца ў рабоце з дзецьмі ранняга і малодшага дашкольнага ўзросту для развіцця беларускага маўлення?

— Якія мастацкія творы выкарыстоўваюцца ў рабоце з

дзецьмі сярэдняга і старэйшага дашкольнага ўзросту?

— Як змяняюцца формы работы з дзецьмі ў адпаведнасці з іх узростам?

2. Гульня-віктарына «Пазнай твор, назаві аўтара».

Прапануюцца ўрыўкі з мастацкіх праграмных твораў для дзяцей дашкольнага ўзросту.

3. Гульня-віктарына «Што азначае гэты ўзор беларускага арнаменту?».

Прапануецца растлумачыць, чаму беларускі арнамент мае такія колеры і што яны азначаюць.

4. Праца ў групах (група выхавальнікаў інсцэніруе казку, спаборнікі яе называюць).

5. Маўленчая гульня «Перакладзі і растлумач прымаўку».

Прапануецца перакласці рускую прымаўку на беларускую мову і растлумачыць яе сэнс.

6. Гульня-віктарына «Ці ведаеш ты Беларусь?». Пытанні пра Беларусь.

7. Музычная гульня «Адгадай мелодыю».

Запіс беларускіх народных песень, ансамбляў «Верасы», «Песняры».

ЛІТАРАТУРА:

1. Вучэбная праграма дашкольнай адукацыі. — Мінск: НІА, 2012.

2. *Дубініна, Д.М.* Родныя вобразы ў паэтычным слове: дапаможнік для педагогаў устаноў, якія забяспечваюць атрыманне дашк. адукацыі: у 2 ч. Ч. 1 / Д.М. Дубініна. — Мазыр: Белы Вецер, 2008.

3. *Някрасава, Н.* Дзеці і мір казак / Н. Някрасава, Р. Маісеенка. — Мінск: Зорны верасень, 2006.

Наталія ХАДАНОВІЧ,
выхавальнік вышэйшай катэгорыі

ПРЫКЛАДНАЕ ПЕРСПЕКТЫўНА-ТЭМАТЫЧНАЕ ПЛАНАВАННЕ РАБОТЫ ПА МАСТАЦКА-МАўЛЕНЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ СТАРШАЙ ГРУПЫ

Месяц	Тэма тыдня	Змест работы
Верасень	Школа	Чытанне верша С. Шушкевіча «Нашы сябры». Расказванне беларускай народнай казкі «Не сілай, а розумам»
	Сям'я, знаёмства з элементарнымі правіламі бяспечнасці ў сям'і	Чытанне верша А. Вольскага «Дзеці». Чытанне і пераказ апавядання В. Хомчанкі «Білеты ў цырк». Гульня-драматызацыя па матывах казкі «Зайкава хатка»

	Садавіна і агародніна	Чытанне і адгадванне загадак Р. Барадуліна «Загадкі на градках». Пераказ беларускай народнай казкі «Пых»
	Беларуская народная творчасць	Чытанне вершаў М. Чарняўскага «Слуцкія паясы», Ю. Свіркі «Ручнік»
Кастрычнік	Праца сялян	Расказванне беларускай народнай казкі «Селянін, мядзведзь і лісіца». Чытанне і пераказ верша А. Муравейкі «Акраец хлеба». Гульня-драматызацыя па матывах казкі «Пшанічны каласок»
	Восень. Залатая восень	Завучванне на памяць верша Я. Коласа «Адлёт жураўлёў». Чытанне твораў К. Каліны «Верасень», «Кастрычнік»
	Лес. Грыбы	Чытанне і пераказ твора В. Хомчанкі «Баравікі». Завучванне на памяць верша П. Пранузы «Грыбнік»
	Мэбля (вытворчы працэс, класіфікацыя)	Чытанне вершаў К. Каржанеўскай «Дзверы», «Акно». Інсцэніроўка беларускай народнай казкі «Пых»
Лістапад	Адзенне, абутак (вытворчы працэс, мадэляванне)	Завучванне на памяць верша П. Дарошкі «Купім Надзі чаравікі». Гульня-драматызацыя па матывах казкі «Селянін, мядзведзь і лісіца»
	Цацкі: беларускія і народаў свету	Завучванне на памяць вершаў Т. Кляшторнай «Паўцякалі цацкі», Г. Багданавай «Саламяны павук»
	Посуд. Ежа. Праца повара	Чытанне верша Э. Агняцвет «Саўка за сталом». Знаёмства з прыказкамі
	Прыборы і бытавыя машыны (асновы бясчэснасці)	Загадванне загадак. Пераказ беларускай народнай казкі «Каза-манюка»
Снежань	Транспарт. Правілы дарожнага руху	Завучванне на памяць вершаў Н. Галіноўскай «Будзь уважлівы, пешаход», У. Жычкі «Светлафор». Загадванне загадак пра транспарт
	Птушкі	Чытанне і пераказ твора У. Дубоўкі «Як сінячок да сонца лётаў». Расказванне беларускай народнай казкі «Верабей і мыш»
	Пошта. Сродкі сувязі	Завучванне на памяць верша П. Марціновіча «Маркі». Пераказ беларускай народнай казкі «Ліса і журавель»
	Новы год	Чытанне вершаў Л. Геніюш «Год і яго род», В. Іпатавай «Снягурка». Гульня-драматызацыя па матывах казкі «Каза-манюка»
Студзень	Канікулы. Каляды	Чытанне вершаў С. Новік-Пяюна «Пурга», В. Жуковіча «Каляднікі». Інсцэніроўка вершаванай казкі «Разумны заяц»
	Зімовыя забавы	Чытанне верша М. Багдановіча «Зімой». Завучванне на памяць верша Л. Геніюш «На каньках»
	Рэспубліка Беларусь, знаёмства з гербам, сцягам	Чытанне вершаў Д. Бічэль-Загнетавай «Белая Русь», А. Вольскага «Радзіма». Знаёмства з прыказкамі
	Звяры нашых лясоў	Чытанне твора В. Віткі «Вавёрчына гора». Гульня-драматызацыя па матывах казкі «Ліса і журавель». Расказванне беларускай народнай казкі «Як кот звяроў напалохаў»
Люты	Дзікія жывёлы паўночных краін	Чытанне небыліц М. Маляўкі і Н. Галіноўскай. Загадванне загадак пра жывёл
	Хатнія жывёлы	Чытанне верша П. Марціновіча «Сабака і кацяняты». Гульня-драматызацыя па матывах казкі «Як курачка пеўніка ратавала». Расказванне беларускай народнай казкі «Кот Максім»
	Паветраны, наземны і водны транспарт	Чытанне верша Я. Купалы «Хлопчык і лётчык». Завучванне верша У. Паўлава «Брат у армію ідзе»
	Абагульняючыя заняткі на тэмы: «Зіма», «Зімовыя забавы», «Зімовыя народныя святы»	Пераказ апавядання К. Каліны «Зімовы дуб». Завучванне на памяць верша Я. Коласа «На рэчцы зімой». Гульня-драматызацыя па матывах казкі «Каток — залаты лабок». Знаёмства з прыказкамі
Сакавік	Вясна. Пералётныя птушкі	Чытанне вершаў В. Вярбы «Пралескі», К. Цвіркі «Коцікі». Завучванне на памяць верша Я. Коласа «Вясна»
	Дзень 8 Сакавіка. Жаночыя прафесіі	Чытанне верша Н. Гілевіча «Наша матулька». Завучванне на памяць верша М. Хведаровіча «Дарагое імя»
	Жывёлы паўднёвых краін	Чытанне твора Р. Кіплінга «Чаму ў слоніка доўгі нос». Загадванне загадак пра жывёл
	Канікулы	Чытанне верша Я. Купалы «Бай», твора К. Каліны «Сакавік і яго сёстры». Пераказ беларускай народнай казкі «Муха-пяюха»
Красавік	Бібліятэка	Чытанне і пераказ верша В. Лукшы «Першая кніга». Пераказ беларускай народнай казкі «Кот Максім». Знаёмства з прыказкамі
	Космас. Сусвет. Зямны шар. Знаёмства з глобусам. Дзень касманаўтыкі	Чытанне верша Э. Агняцвет «Беражы зямлю і неба». Загадванне загадак пра неба, сонца
	Наша краіна. Наш горад. Святы. Традыцыі	Завучванне верша П. Пранузы «Радзіма». Чытанне верша В. Віткі «Вялікдзень». Знаёмства з прыказкамі
	Архітэктура, будаўніцтва. Дызайн	Завучванне верша А. Пысіна «Дом». Расказванне беларускай народнай казкі «Пра быка і яго сяброў»

Май	Вясеннія святы. Дзень Перамогі	Чытанне вершаў П. Панчанкі «Месяцы года», М. Пазнякова «Ля вечнага агню»
	Дрэвы, кусты вясной	Гульня-драматызацыя па матывах казкі «Пра быка і яго сяброў». Загадванне загадак пра дрэвы
	Насякомыя. Кветкі і кампазіцыі з іх (фларыстыка, ікебана)	Чытанне вершаў С. Шушкевіча «Пракалоў камарык ножку», М. Танка «Жук і слімак». Інсцэніроўка казкі «Муха-пяюха»
	Прафесіі	Чытанне і пераказ верша Э. Агняцвет «Хто пачынае дзень». Расказванне беларускай народнай казкі «Лёгкі хлеб». Знаёмства з прыказкамі пра працу

ВУЧЫМСЯ РАЗМАЎЛЯЦЬ ПА-БЕЛАРУСКУ Круглы стол для бацькоў

Задачы: фарміраваць у дзяцей станоўчыя адносіны да беларускай мовы, пашыраць веды пра сваю Радзіму; узбагачаць слоўніковы запас; абуджаць у бацькоў любоў і павагу да сваёй краіны, роднай мовы, традыцый, народнай спадчыны, жаданне фарміраваць усё гэта і ў сваіх дзяцей.

Мэта: далучаць бацькоў да роднай спадчыны.

Папярэдняя работа: бацькам прапануецца хатняе заданне — падрыхтаваць невялікае выступленне пра Беларусь; у куток «Для вас, бацькі» выстаўляюцца загадкі, прыказкі, прымаўкі, беларускія народныя казкі.

1. Выступленне выхавальніка:

Не шанавалі роднай мовы —
Чужая месца заняла.

Ды адрадіць душу і словы
Нам шанц гісторыя дала.

Усіх адчайна заклікаем

На мове роднай размаўляць.

Любіце мову! — заклінаем.

Яе нам вечно шанаваць.

В. Жуковіч

Выхавальнік (В.). Добры вечар, паважаныя бацькі! Мы вельмі рады, што вы прыйшлі на нашу сустрэчу, якую мы назвалі «Вучымся размаўляць па-беларуску». На сёння гэта вельмі балючая праблема. Яна паўстала не толькі перад дзіцячымі садам, але і перад вамі, бацькамі. Кожны народ шануе і паважае сваю мову. Калі мы хочам, каб нас паважалі народы іншых краін, мы павінны ведаць сваю мову і ўмець на ёй размаўляць. Зараз я хачу прадставіць вашай увазе мультымедыя, і вы самі пераканаецеся ў тым, якая мілагучная наша мова ў песнях, як прыгожа гучаць на ёй вершы, якая яна простая і дасціпная ў казках!

Увазе бацькоў прадстаўляецца мультымедыя: дзіцячынкі стар-

шай групы спяваюць песню на верш Л. Пранчача «Беларусь — мая Радзіма», дэкламуюць верш В. Жуковіча «Не шанавалі роднай мовы», урыўкі інсцэніраванай казкі «Разумны заяц». Пасля прагляду бацькі выказваюць свае думкі.

2. Дамашняе заданне для бацькоў.

В. Мы прапанавалі вам падрыхтаваць выступленні «Што цікавага я ведаю пра сваю краіну». Падзяліцеся, калі ласка, сваімі ведамі. (*Выступленні бацькоў.*)

Дзякуем сем'ям за такія цікавыя звесткі.

3. Гульнявая дзейнасць дарослых.

В. А зараз мы з вамі трапім у дзіцінства і крышачку пагуляем.

Першая наша гульня мае назву «**Куфэрак слоў**». У гэтым куфэрку змешчаны карткі, на якіх напісаны словы на рускай і беларускай мовах. Вам трэба дастаць па адной картцы, а потым аб'яднацца ў пары, каб атрымалася «рускае слова — беларускі пераклад».

Другая гульня называецца «**Адгадай загадку**». Кожны з вас атрымаў загадку на беларускай мове. Зараз вы па чарзе будзеце іх чытаць, а мы паспрабуем адгадаць.

Трэцяя гульня ў нас будзе па старонках беларускіх народных казак, яна носіць назву «**Збяры герояў казкі**». Мы зараз падзелімся на некалькі падгруп, кожная з якіх атрымае картку. На ёй змешчаны ўрывак з беларускай народнай казкі. Пасля таго як прачытаеце яго, вы павінны выбраць малюнку, на якіх змешчаны героі гэтай казкі, а потым прадставіць на агляд усім удзельнікам.

Чацвёртая гульня «**Дапоўні прыказку**». Я кажу першую частку прыказкі, а вы павінны дадаць другую.

Беражы бацькаву капейку... (*то і сваю здабудзеш.*)

Гаспадарлівы ні сцюжы... (*ні спёкі не байца.*)

Хто капейкі не беражэ... (*той сам рубля не варты.*)

Не ўмеў шанаваць — ... (*ідзі жабраваць.*)

Не штука растраціць... (*а штука здабыць.*)

Дарагая тая хатка... (*дзе радзіла мяне матка.*)

Адзін раз густа... (*а другі — пуста.*)

Няма смачней вадзіцы... (*як з роднае крыніцы.*)

Родная зямля мякчэй... (*за чужую пярэнь.*)

У чужой старонцы... (*не так свеціць сонца.*)

Пятая гульня называецца «**Што? Дзе? Калі?**». Мы прапануем вам адказаць на некалькі пытанняў.

— Што з'яўляецца самым галоўным прыродным багаццем нашай Радзімы? (*Лес.*)

— Якое дрэва самае распаўсюджанае ў нашай краіне? (*Сасна.*)

— Які запаведнік на тэрыторыі нашай краіны лічыцца адным з самых вядомых у свеце? (*Белавежская пушча.*)

— Якая жывёла лёгка бегае па топкіх балотах? (*Лось.*)

— Які разумець выраз «Ваўка ногі кормяць»? (*Воўк дабычу даганяе.*)

— Хто з жыхароў беларускага лесу не мае ворагаў? (*Вожык.*)

— Якая расліна ў нас лічыцца каралевай лугоў? (*Канюшына.*)

— Якая жывёла можа лётаць?
(*Кажан.*)

— Чаму Беларусь называюць
сінявокай? (*Шмат рэк і азёр.*)

4. **Заклучнае слова выхавальніка.**

В. Ці спадабалася вам сённяшняя сустрэча? Хацелі б вы зноў сустрэцца за круглым сталом

і абмеркаваць іншыя пытанні, што датычацца нашай роднай мовы і навучання ёй дзяцей?

Калі так, тады пакіньце свае думкі на паперы і прымацуйце іх вась на гэтае дрэва, якое я прапаную назваць «Хачу ўсё ведаць».

Бацькам прапануецца макет дрэва, на якое яны прымацоўваюць свае пажаданні.

ЛІТАРАТУРА:

1. «Мой родны кут...». Зб. метадычных матэрыялаў па патрыятычным выхаванні дзяцей дашкольнага ўзросту: у 2 ч. Ч. 1, 2 / склад. В.В. Мініна. — Мазыр: Белы Вецер, 2007.

2. *Калачова, І.І.* Ад добрага кораня — добры парастак / І.І. Калачова. — Мінск: НМЦэнтр, 1999.

ДЗІКІЯ ЖЫВЁЛЫ

Канспект заняткаў па развіцці беларускага маўлення для дзяцей сярэдняй групы

Задачы: вучыць дзяцей называць жывёл (вавёрка, вожык, воўк, ліса, заяц, лось, бабёр, мядзведзь), правільна вымаўляць гук [ў] у словах і сказах; увесці абагульняючае слова «жывёлы»; фарміраваць уменне суадносіць назвы жывёл і іх дзіцянят з малюнкамі; замацоўваць характэрныя прыкметы некаторых жывёл, назвы колераў; развіваць камунікатыўныя навыкі дзяцей; выходзіць любоў да роднай мовы, прыроды.

Папярэдняя работа: дыдактычныя гульні, разглядванне малюнкаў з выявамі дзікіх жывёл, гутаркі.

Матэрыял: малюнкi з выявамі жывёл і іх дзіцянят, кружкі рознага колеру (белы, шэры, карычневы, аранжавы).

Ход заняткаў

Выхавальнік (В.). Дзеці, я сёння атрымала ліст, але ён адрасаваны не толькі мне, а і вам. (*Дастае з конверта паштоўкі.*)

Паглядзіце, тут ёсць паштоўкі, трымайце! А хто гэта на іх намаляваны? (*Адказы дзяцей.*)

А вась яшчэ і загадкі. Напэўна, іх трэба адгадаць. Адгадаеце? Тады сядайце на крэсельцы і слухайце:

Ён прысмакаў з'еў нямала,
І калі харчоў не стала,
Лапу смокчучы, заснуў.
Ледзьве не праспаў вясну.
(*Мядзведзь.*)

Улетку шэранькі,
узімку — беленькі.
Доўгія вушкі мае,
хутка ў лес уцякае. (*Заяц.*)

Не птушка, не мыш,
Па дрэвах скача лоўка
Гарэза рыжыя... (*вавёрка.*)

У вадку нырае смела,
Хатку ён будзе ўмела,
Пад вадой і на вадзе
Будаўніцтва ён вядзе. (*Бабёр.*)
У рыжай разбойніцы
Хвост, як мятла,
Ад кары ўцякла, сляды замяла.
(*Ліса.*)

Мышак ловіць, ды не коцік ён,
Лісты носіць, ды не паштальён.
Каб лісе не трапіць на зубок,
У калючы скруціцца клубок.
(*Вожык.*)

Хто на сваёй галаве лес носіць?
(*Лось.*)

Малайцы, а як мы можам назваць адным словам усіх тых, пра каго мы загадкі адгадалі? (*Жывёлы.*)

Так, гэта жывёлы. А дзе яны жывуць? (*У лесе.*) Дык як мы іх назавём? (*Дзікія жывёлы.*)

А зараз я хачу прапанаваць вам гульні «**Якога колеру?**». У мяне ёсць рознакаляровыя кружкі. Вы павінны выбраць кружок, які адпавядае колеру футра вашай жывёлы. (*Дзеці выбіраюць.*) А зараз давайце па чарзе называць. (*Адказы дзяцей.*)

Дынамічная паўза.

Раз, два, тры, чатыры —
Зайчык вушкі натапырыў.
Ідзе з лесу воўк, воўк,
Ён зубамі шчоўк, шчоўк.
Мы схаваліся ў кусты:
Зайка, я, і ты, і ты.
Ты ж, ваўчына, пачакай,
Як схаваемся — шукай!

В. Вы ведаеце, хто такія звераняты? (*Адказы дзяцей.*) Я вам хачу зараз прачытаць верш пра іх. Вы ўважліва слухайце, потым адкажаце на мае пытанні.

Вось бы разам сабраць
Усіх зверанят:

Зубраня, зебраня,
Ласяня, лісяня,
Ваўчаня, бабраня —
Быў бы і ў засадзе
Дзіцячы сад.

Якія звераняты хочуць хадзіць у дзіцячы сад? (*Адказы дзяцей.*)

А зараз давайце падыдем да малюнкаў і разам з вамі раскажам, хто ў каго?

Ня-ня-ня — у лісы... (*лісяня*),
Ня-ня-ня — у зайчыкі... (*зайчаня*),
Ня-ня-ня — у ваўчыкі... (*ваўчаня*),
Ня-ня-ня — у вожычыкі... (*важаня*),

Ня-ня-ня — у бабрыкі... (*бабраня*),
Ня-ня-ня — у ласікі... (*ласяня*),
Ня-ня-ня — у вавёркі... (*ваверчаня*),

Ня-ня-ня — у мядзведзікі... (*мядзведзяня*).

А вы ведаеце, у лесе жыве не адна ліса, а шмат ліс, не адзін заяц... І іншыя жывёл таксама мноства; і зверанят у лесе шмат. Давайце пра іх раскажам.

Адно лісяня — шмат... (*лісянят*).

Адно ваўчаня — шмат... (*ваўчанят*).

Адно ласяня — шмат... (*ласянят*).

Адно зайчаня — шмат... (*зайчанят*).

Адно важаня — шмат... (*важанят*).

Адно бабраня — шмат... (*бабранят*).

Адно мядзведзяня — шмат... (*мядзведзянят*).

Адно ваверчаня — шмат... (*ваверчанят*).

Малайцы, дзеці! Сядайце на дыван, закрыйце вочы і ўявіце сабе, што мы трапілі ў казачную краіну. Там усе жывёлы незвычайнага колеру.

Уявілі? А цяпер адкажыце па чарзе, якога колеру жывёлы ў гэтай казачнай краіне? (*Адказы дзяцей.*)

Вось якія незвычайныя звяры апынуліся ў гэтай краіне! А зараз давайце падызем яшчэ раз да малюнкаў, і вы адкажаце на мае пытанні.

- У каго самыя кароткія ногі?
- У каго самы кароткі хвост?
- У каго самыя доўгія вушы?

Наталля ПАЎСЦЯНАЯ,
кіраўнік фізічнага выхавання
вышэйшай катэгорыі

- У каго самы доўгі хвост?
- У каго самыя вострыя зубы?
- У каго самыя вострыя іголки?

Малайцы! Давайце з вамі ўспомнім, пра каго мы сёння вялі размову. Вам спадабалася размаўляць на беларускай мове? (*Адказы дзяцей.*)

ЛІТАРАТУРА:

1. *Старжынская, Н.С.* Развіццё беларускага маўлення дашкольнікаў /

Н.С. Старжынская, Д.М. Дубініна. — Мазыр: Белы Вецер, 2008.

2. *Казловіч, Ж.М.* Вывучаем родную мову з Бульбашыкам: развіццё беларускага маўлення і пазнавальных здольнасцей чамучак 4—5 гадоў / Ж.М. Казловіч. — Мазыр: Садзеянне, 2009.

3. *Удальцова, Я.І.* Дыдактычныя гульні ў дзіцячым садзе / Я.І. Удальцова, Н.С. Старжынская. — Мінск: Нар. асвета, 1987.

ВЯСЁЛЫЯ ГУЛЬНІ БЕЛАРУСАЎ

Фізікультурная забава для дзяцей старшай групы

Задачы: удасканальваць навыкі хуткага бегу; замацоўваць правілы знаёмых беларускіх гульняў («Мышы ў стозе», «Белыя гусі», «Вожык і мышы»); практыкаваць у слуханні і разуменні беларускага маўлення; развіваць спрыт, трываласць, каардынацыю рухаў, хуткасць рэакцыі; далучаць дзяцей да нацыянальнай культуры праз беларускія народныя гульні; выхоўваць станоўчыя ўзаемаадносіны паміж дзецьмі ў сумеснай гульнявой дзейнасці.

Папярэдняя работа: знаёмства выхаванцаў з асноўнымі правіламі беларускіх народных гульняў; падрыхтоўка неабходнага абсталявання і інвентару.

Абсталяванне: «кветачка», маскі-шапкі (ліса, вожык, кот), паласа перашкод, пярсцёнак, хустачка.

Ход забавы

Дзеці ўваходзяць у спартыўную залу разам з педагогам. Сустрэкае іх дзед Рыгор (дарослы).

Дзед Рыгор. Прывітанне, мае любія дзетачкі! Бачу, што ў вас сёння добры настрой. Гэта цудоўна! Я запрашаю вас да сябе ў свой казачны агарод. А што гэта за перашкоды? Каб дайсці да майго агарода, трэба іх пераадолець.

Дзеці пераадольваюць перашкоды.

Дзед Рыгор. Вось і прыйшлі. Дзеці, глядзіце, якая чароўная кветачка вырасла тут! Пялёстачкі ў яе рознага колеру. А чароўная яна таму, што калі пялёстачак адарваць, тады ён падкажа, у якую гульню будзем гуляць. (*Прапануе аднаму з дзяцей адарваць пялёстачак ружовага колеру. На адваротным баку чытае загадку.*)

Маленькі шарык пад лаўкаю шарыць. (*Мыш.*)

Гульня «Мышы ў стозе».

- Ёсць мышы у стозе?
- Ёсць.
- Баяцца ката?
- Не.
- А я — кот-катафей, разганю ўсіх мышэй.

Дзеці трымаюць адзін аднаго за плечы. Крочаць у калоне, «кот» першы. Па сігнале «кот» даганяе «мышэй».

Дзед Рыгор. Малайцы, хутка ўцякалі! А зараз я прапаную адарваць блакітны пялёстачак. (*Чытае наступную загадку.*)

У вадзе купалася, але сухой засталася. (*Гусь.*)

Гульня «Белыя гусі».

Дзеці.

Белыя гусі ходзяць ля вады.
Белыя гусі не ведаюць бяды.
Крыламі машуць: га-га-га,
Весела пляшучь: га-га-га.

«Гусі» гуляюць па зале. «Ліса» спіць у кутку. Па сігнале «ліса» даганяе «гусей».

Ліса.

Надакучыла сядзець
Мне на гэтым месцы.
Зараз буду вас лавіць,
Ну, а потым есці.

Дзед Рыгор. Малайцы, дзеці! Цікава, а якую гульню нагадае зялёны пялёстачак? (*Чытае наступную загадку.*)

Кругленькі, маленькі, пасярэ-
дзіне з дзірачкай. (*Пярсцёнак.*)

Гульня «Пярсцёнак».

Вось па крузе я іду,
Усім пярсцёначак кладу.
Мацней ручкі заціскайце
Ды глядзіце, не зьявіце.

Дзед Рыгор. Малайцы, дзетачкі! Зараз чарга жоўтага пялёстачка. (*Чытае наступную загадку.*)

Не кравец, а ўсё жыццё з
іголкамі ходзіць. (*Вожык.*)

Гульня «Вожык і мышы».

Бяжыць вожык — тупу-туп,
Увесь калючы, востры зуб.
Вожык, вожык, не зьявай,
Хутчэй мышак даганяй.

«Мышы» ходзяць вакол «вожыка». Па сігнале ён пачынае даганяць іх.

Дзед Рыгор. Малайцы, дзеці! А якая загадка схавалася за сінім пялёстачкам? (*Чытае загадку.*)

Святлана КАЗЛОЎСКАЯ,
выхавальнік вышэйшай катэгорыі

НАШ ГОСЦЬ – ВЯСЁЛКІН

Канспект заняткаў па развіцці беларускага маўлення для дзяцей старшай групы

Задачы: пазнаёміць дзяцей з часопісам «Вясёлка»; выклікаць у іх вясёлы настрой, цікавасць да мастацкіх твораў В. Віткі; садзейнічаць фарміраванню цікавасці да твораў мастацкай літаратуры; замацоўваць веды аб вуснай народнай творчасці (казкі, загадкі, лічылкі, прымаўкі); вучыць дапасоўваць прыметнікі да назоўнікаў, правільна карыстацца інтанацыяй.

Абсталяванне: часопіс «Вясёлка»; лялька Вясёлкіна; касцюмы вавёркі, коціка; малюнкi па казцы «Вавёрчына гора»; два кошыкі, арэхі; партрэт В. Віткі.

Папярэдняя работа: чытанне беларускіх народных казак, завучванне вершаў, развучванне беларускіх гульняў.

Ход заняткаў

Вясёлкін. Дзень добры, дарагія сябры! Дружна адкажыце, як мяне завуць? (*Адказы дзяцей.*)

Так, сапраўды, я — Вясёлкін, і мяне ведаюць усе, хто чытае часопіс «Вясёлка» (*паказвае*). А зараз давайце пагуляем у **гульню «Перакладчыкі»**. Станавіцеся ў круг.

Часопіс — журнал.
Вясёлка — радуга.
Пісьменнік — пісатель.

Вавёрка — белка.
Каваль — кузнец.
Прымаўкі — словіцы.
Капялюш — шляпа.
Панчохі — чулки.
Добрай раніцы — доброе утро.

А ведаеце, як з'явіўся гэты часопіс? Я вам раскажу. Даўно, калі вашы таты і мамы былі такімі, як вы зараз, беларускі пісьменнік Васіль Вітка вырашыў выпусціць часопіс, у якім будуць змяшчацца цікавыя і займальныя казкі, гісторыі, вершы, загадкі для дзяцей. І сам прыдумаў яму назву — «Вясёлка». Паглядзіце, калі ласка, на партрэт. Гэта — Васіль Вітка. Здаецца, ён глядзіць на кожнага з нас добрымі вачыма і вітаецца: «Добры дзень, дзеці!». На жаль, яго ўжо няма з намі, але ён пакінуў нам шмат казак, вершаў, загадак, лічылак — усяго не пералічыш. Сёння я прапаную вам успомніць вядомыя творы Васіля Віткі і пазнаёміцца з новымі.

Але хтосьці спяшаецца да нас у госці. Здагадайцеся...

Забалелі ў Вавёрчкі зубкі —
Не можа раскуціць
арэхавай шкарлупкі.

Плача Вера-Вавёрчка:
Ой, гора маё.
Горачка...

Вочы закрывае, дзетак шукае. (*Жмурка.*)

Гульня «Жмуркі».

Мы ідзём, ідзём, карагод вядзём.
Як палічым да пяці,
Паспрабуй ты нас знайсці.
1, 2, 3, 4, 5 — пачынай ты нас шукаць!

Дзеці ідуць па крузе. Жмурка стаіць у цэнтры, заплюшчыўшы вочы. Па сігнале пачынае шукаць дзяцей.

Дзед Рыгор. Шкада, але надышоў час развітання. Мне трэба ісці дадому, справы чакаюць. Да пабачэння! Да новых сустрэч!

ЛІТАРАТУРА:

1. Беларускія загадкі / уклад. Я. Саламевіч. — Мінск: Юнацтва, 1989.

2. *Леановіч, З.Л.* Дзіцячыя фальклорныя гульні / *З.Л. Леановіч, Н.А. Рыцькова.* — Мінск: Нар. асвета, 1995.

Заходзіць дзяўчынка ў касцюме Вавёрчкі.

Вера-Вавёрчка. Добры дзень, дзеці! Я — Вера-Вавёрчка. А з якой казкі Васіля Віткі я прыйшла да вас? (*«Вавёрчына гора».*)

А якое гора са мной здарылася? (*Забалелі зубкі.*)

Хто мне дапамагаў? (*Адказы дзяцей.*)

Ці можаце вы мне дапамагчы? Вось тут у мяне на малюнках уся мая казка, але яны пераблыталіся. Калі ласка, раскладзіце іх паслядоўна: ад пачатку да канца.

Дзеці падзяляюцца на дзве каманды і раскладваюць малюнкi, а потым расказваюць, што намалявана.

Вера-Вавёрчка. Дзякуй, дзеці, за дапамогу.

Вясёлкін. А зараз пагуляем. Паглядзім, хто з вас будзе больш спрытны.

Гульня «Хто хутчэй збярэ арэхі».

Вясёлкін. Вось якія нашы дзеці спрытныя, дапамаглі табе, Вера-Вавёрчка! Яны вельмі добрыя, нікога не пакрыўдзяць.

Вера-Вавёрчка. Дык, можа, яны і коціку дапамогуць, паспачуваюць яму.

Вясёлкін. Гэта ты гаворыш пра коціка з верша Васіля Віткі «Коця і Каця»?

Вера-Вавёрачка. Так. (Кліча.) Коцік, ты дзе? Хадзі сюды.

Выходзіць Коцік, выцірае лап-кай вочы.

Вера-Вавёрачка.

Плача коця на кухні,
Ад слёз вочы папухлі.
— Што з табою, мой каток,
Забалеў, мо, жываток?

Коцік.

Мяў! — сказаў варкоцік, —
Не баліць жывоцік.
У мяне душа баліць —
Як цяпер на свеце жыць.
Як мне жыць у хаце,
Калі хлусіць Каця:
Смятану злізала —
На мяне сказала.

Вясёлкін (*падыходзіць да Коціка, супакойвае яго*). Не плач, паглядзі, колькі тут дзетак. Яны цябе вельмі любяць і ведаюць шмат вершаў пра коціка.

Дзеці чытаюць вершы на памяць.

1. Люлі, люлі, люлі,
Дзеткі ўсе паснулі,
Не спіць толькі коця,
Ходзіць па балоце.

2. Застудзіў ён лапку,
Прышоў грэцца ў хатку.
Недзе коцю дзецца,
Лапачцы пагрэцца.

3. Палез на палаткі,
Спалохаўся бабкі.
Палез ён на вышкі —
Там гулялі мышкі,
Так яны дурэлі,
Хвост кату ад'елі.

4. Пайшоў каток у лясок,
Знайшоў белы паясок.

Алена ЯЎСЕЕНКА,
музычны кіраўнік другой катэгорыі

Пайшоў каток пад масток,
Злавіў рыбку за хвасток.

5. Ці самому з'есці,
Ці дадому несці?
Думаў, думаў каток,
Адкусіў адзін разок
І панёс дадому
Дзіцятку малому.

Вясёлкін. Здаецца, я ведаю, хто напісаў гэтыя чудоўныя вершы. А вы ведаеце?

Дзеці. Васіль Вітка.

Вясёлкін. У Васіля Віткі шмат цікавых вершаў. Ёсць нават і пра мой капялюш. Давайце пагуляем у гульні «Капялюш».

Дзеці становяцца ў круг, вяду-чы — у цэнтры. Дзеці пад словы верша хутка перадаюць капялюш па крузе, надзяваючы яго на галаву. На апошнія словы той, у каго застаўся капялюш, уцякае, вяду-чы даганяе яго.

Лепш не крагай, лепш не руш
Мой дзіравы капялюш.
Падабаецца — надзень,
Але толькі на дзень.
Раз надзень, два надзень,
Куды хочаш, туды дзень.

Вясёлкін. А зараз я хачу пагу-ляць з вамі ў гульні «Успомні назву казкі».

«Эге, мароз не жартуе, — кажа селянін. Злез ён з саней, нагамі тупае, рукамі аб плечы б'е. Прабег так з паўварсты, аж гарача стала». («*Два маразы*».)

«Запярэгла царскія конюхі самых лепшых коней у самую лепшую карэту. Сеў цар у карэту і паехаў. А кот наперадзе пабег — дарогу паказваць». («*Кот Максім*».)

«Адзін чалавек пайшоў у лес дровы секчы. Насек дроў, сеў на пень адначыць. Прыходзіць мя

дзведзь». («*Не сілай, а розу-мам*».)

Вясёлкін. Казкі ведаеце добра, а ці ведаеце прымаўкі? (*Адказы дзяцей*.)

Адзін у полі не воін.

Менш гавары, больш пачуеш.

На яду мастак, а да работы сяк-так.

Сам сябе не хвалі, няхай людзі пахваляць.

Хто пытае, той шмат знае.

Вясёлкін. Шмат ведаеце прымавак. А зараз пагуляем у гульні «Горад — рака».

Мінск — горад, а Сож... (*рака*);

Сож — рака, а Гомель... (*горад*).

Гомель — горад, а Прыпяць... (*рака*).

Прыпяць — рака, а Рагачоў... (*горад*).

Рагачоў — горад, а Дняпро... (*рака*).

Малайцы! Ці спадабалася вам наша падарожжа па «Вясёлцы»?

Ну вы тут гуляйце, а я пайшоў збіраць у часопіс новыя казкі, байкі, загадкі, прымаўкі, вершы. Да хуткай сустрэчы!

ЛІТАРАТУРА:

1. Вучэбная праграма дашкольнай адукацыі. — Мінск: НІА, 2012.

2. *Красіла, А.І.* Праз літаратурную спадчыну — да авалодання роднай мовай / А.І. Красіла. — Мазыр: Белы Вецер, 2002.

3. Народная спадчына — дашкольнікам / В.П. Аберган, А.К. Лявонава, Т.У. Арлова, М.А. Каліноўская. — Мінск: НМЦэнтр, 1998.

4. Фарміраванне нацыянальнай самасвядомасці ў дзяцей дашкольнага ўзросту сродкамі вуснай народнай творчасці / склад. Н.В. Пралыгіна. — Мазыр: Белы Вецер, 2010.

ЗАПРАШАЕМ НА КАЛЯДКІ Фальклорнае свята для дзяцей старшай групы

Мэта: далучаць дзяцей да народных традыцый, працягваць знаёміць з фальклорнымі святамі «Калядкі».

Абсталаванне: стол з вышытай сурвэткай, гліняныя гарлачыкі і міскі з ежай, лаўка, падушачка, дзіцячыя музычныя інструменты, мех.

Дзейныя асобы: гаспадыня, гаспадар, мядзведзь, цыганка,

каза (дарослы), калядоўшчыкі — дзеці.

Ход свята

Калядоўшчыкі стаяць ля дзвярэй залы. Частка залы прыбраная пад сялянскую хату. Гаспадыня завіхаецца ў хаце, напяваючы песню «Чаму ж мне не пець», за дзвярыма чуюцца галасы калядоўшчыкаў.

Калядоўшчыкі.

На каляды мы прыйшлі,
Мех вялізны прыняслі,
Каб вам нас пачаставаць,
Шмат чаго падараваць
(*стукаюць у дзверы*).

Гаспадыня. Калі ласка, заходзьце, госці дарагія!

Калядоўшчыкі.

Добры вечар, шчодры вечар!
Ходзім, ходзім грамадой,

Усіх віншуем с Калядой!
Дзеда з бабай, бацьку з маці,
Яшчэ малага дзіцяці.
Гаспадыня, не пужай,
Лепш каўбаскі смачнай дай!
Як дасі яшчэ аладкі,
Будзем добра пляскаць ў ладкі.

Гаспадар. Адкуль вы, госці дарагія?

Калядоўшчыкі.

Па свеце хадзілі, усюды бывалі,
Дзівы-дзіўныя сустракалі.
Як ішлі па льду, дык злавілі Каляду.
Дазвольце запытацца,
Ці будзе Каляда ў гэтай хатцы?

Гаспадыня.

Перш чым вам калядаваць,
Прыйдзецца папрацаваць,
Трошкі нас павесяліць,
Каб гасцінцы зарабіць.
А хто ж гэта з вамі прыйшоў
(паказвае на Мядзведзя)?

Калядоўшчык.

А зараз Мядзведзя я вяду,
Ён вельмі любіць Каляду.
Як пачуе ён мядок,
Усе лапы ідуць ў скок.

Мядзведзь (спявае і прыплясвае). Дзеці, а вы дапамажыце мне!

Дзеці танцуюць разам з Мядзведзем.

Навучу вас танцаваць
Трошкі касалапа,
Потым буду зноў спяваць
Ды смактаці лапу.
Пятку ставім на насок,
Потым — зноў на пятку.
Той, хто малы і хто высок,
Пачынай прысядку.
Пахістаем галавой,
Лапамі памашам
Ды патопаем нагой
То адной, а то другой
На Калядах нашых.

Калядоўшчык. А ну-ка, пакажы, Мядзведзь, як гаспадыня цеста ў дзяжы месіць (паказвае).

Як дзед табаку нюхае? (Апчхі.)

Як дзіця зацірку есць? (На галаву накладвае.)

Як дзяўчаты перад люстэркам упрыгожваюцца? (Прыхарошваеца.)

Ці заслужыў Мядзведзь гасцінцаў?

Гаспадары. Заслужыў! Ён і артыст, і спявак, і танцор.

Калядоўшчык. Тады дайце нам грошай на мядок! (Гаспадар дае грошы, Мядзведзь кланяецца і садзіцца.)

Гаспадыня. Нашы дзеці таксама артысты. Яны зараз пакажуць, як умеюць іграць на музычных інструментах.

Ансамбль музычных інструментаў.

З'яўляецца цыганка.

Цыганка.

Я цыганка маладая,
Я цыганка непрастая,
Умею варажыць.
(Падыходзіць да гаспадыні.)

Пакажы-ка, дзеўка, ручку,
Пакладзі-ка грошай кучку.
Усю праўдачку скажу, усю ісціну.
Ляжаш ты спаць

на мяккую канапу,
І прысніцца табе агурок,
І прысніцца табе бочка,
І нарадзіцца ў цябе сыноч,
А потым дочка.

(Гадае дзецям — у збаночку ляжаць прадметы).

Нажніцы — будзе цырульнікам,
кніжка — пісьменнікам,
градуснік — лекарам, ніткі — швачкай,
грошы — бухгалтарам.

Гаспадыня. А я таксама варажыць умею. У народзе існуе звычай: накрываюць стол сенам, а зверху — абрусам. Затым выцягаюць па саломінцы. Хто маленькую выцягне — у таго ўвесць год будзе добрым, а хто выцягне доўгую — у таго шчаслівым. (Гадае дзецям і сама тлумачыць, у каго што.)

Цыганка. А ў мяне ёсць падушачка, я ўсюды з ёй хаджу, людзям шчасце прыношу. Пагуляем з вамі?

Беларуская народная гульня «Падушачка».

Дзеці становяцца ў круг, вядучы выбірае аднаго з іх, дае падушачку, ён бярэ і кладзе яго перад тым, з кім сябруе, і яны абдымаюцца.

Гаспадыня. Госцейкі дарагія! Здаецца, вы з казою ішлі, дзе яна? Козачка, пакажыся, добрым людзям пакланіся. (Козачка выходзіць у цэнтр, кланяецца.)

Каза.

Го-го-го, каза,
Го-го-го, шэра!
Дзе каза ходзіць,
Там жыгта родзіць
(топае нагамі).

Дзе каза рогам,
Там жыгта стогам
(выстайляе рожкі).

Дзе каза хвастом,
Там жыгта кустом
(махае хвастом).

Гаспадыня. А няхай ваша Козачка паскача, усіх у хаце павесяліць, а вы, дзеткі, дапамажыце ёй.

Песня «Калядачкі» (сл. Л. Пранчака, муз. Л. Захлейнага).

Пасля песні Каза падае.

Гаспадыня. А што ж гэта з вашай Козачкай зрабілася? Можа, яна занядушала?

1 дзіця. Устань, Козачка, расхадзіся!

Гаспадыня. Не ўстае!

2 дзіця. Гаспадыня, нясі сала, каб Каза ўстала. (Нясе сала.)

Гаспадыня. Не ўстае!

3 дзіця. Ідзе шэранькі ваўчок, схопіць цябе за бачок. (Каза ўстае.)

Гаспадыня.

Давай, Каза, папрыгаем
Ды ножкамі падрыгаем!

Гульня з Казой.

Дзеці ідуць па крузе, Каза ў цэнтры, і кажучы: «Ой, козачка белая, ой, козачка шэрая, па лясочку гуляла ды ў танец запрашала». Каза бярэ дзіця, выходзіць у круг, і яны танцуюць.

Каза. Ой, як я замарылася! Трэба адпачыць. (Ідзе ў куток.)

Гаспадыня. А хіба ж ты забыла, Каза, чаго ад цябе чакаюць дзеці? Ты павінна зрабіць надыходзячы год шчаслівым, ураджайным!

Каза. Добра, калі так, дам трошкі жыта для дабрабыту. (Ходзіць па зале, прыгаворвае і рассыпае жыта.)

Святкуем Калядкі —

лавіце зярняткі,
І вы, госцейкі, майце ўсяго даволі,
А бяды — ніколі.

Нікога не хвалойце,
Усім цяпло даруйце!

Гаспадыня. Якая разумніца! Ідзі, цяпер пачастую. (Дае качан капусты, Каза кладзе ў мех і дзякуе.)

Дзеці, а вы хочаце ведаць, ці будзеце ў згодзе ў гэтым годзе? (Так.) Ну тады хадзіце сюды, раз-раз праверым.

Беларуская народная гульня «Ці быць нам у згодзе ў гэтым годзе».

Дзеці парамі садзяцца на крэсельцы ці стаяць спіна да спіны.

Па сігнале яны паварочваюць галовы адзін да аднаго: калі павярнулі ў адзін бок — жывіць будучы ў згодзе, калі не — тады не будучы.

Гаспадыня. Добра пелі і скакалі, варажылі і гулялі, а заспявайце нам зараз, калі ласка, вясёлую калядную песню.

Песня «Едуць калядачкі» (сл. і муз. Я. Жабко).

Калядоўшчыкі. А ці будзе нам якія прысмакі?

Гаспадыня (выносіць мех). Вось вам мех адзін на ўсіх, ешце, спажывайце ды добра нажывайце!

Калядоўшчыкі.

Шчасце гэтаму дому!
Каб нажалі сто капоў жыта,
Каб сям'я была сыта,
Каб скаціна вадзілася,
Каб пшаніца радзілася!
Жадаем вам здароўя, шчасця,
Каб не было нянася,

Каб ваша хата была
заўсёды багата!

Калядоўшчыкі пад вясёлую музыку адпраўляюцца далей.

ЛІТАРАТУРА:

1. Беларускі дзіцячы фальклор. Традыцыйныя запісы, апрацоўкі і аўтарскія творы / уклад. А.М. Аляхновіч. — Мінск: Беларусь, 1994.

2. *Статкевіч, В.* Зімовыя святы: мы ім рады / В. Статкевіч // *Пралеска*. — 2011. — № 12. — С. 44.

ГУКАННЕ ВЯСНЫ

Фізікультурнае свята для дзяцей старшай групы

Мэта: далучаць дзяцей да беларускай нацыянальнай культуры праз народныя гульні, мастацкае слова.

Абсталяванне: касцюмы Вясны, Лявона, эмблемы для каманд, загадкі; гімнастычныя палкі, фітболы, мячы, абручы, дугі, кветачкі.

Ход свята

Дзеці ўваходзяць у фізікультурную залу разам з выхавальнікам. Іх сустракае кіраўнік фізічнага выхавання ў ролі Лявона.

Лявон. Прывітанне, мае любія дзетачкі! Бачу, што ў вас сёння добры настрой. Гэта цудоўна! Адкажыце мне, якая зараз пара года? (*Вясна.*) А якія прыкметы вясны вы ведаеце? (*Адказы дзяцей.*)

Лявон.

Сёння ў садзе нашым свята.
І гасцей сабралася багата.
Сонейка ярчэй зазяла,
Птушка ў садзе заспявала.

Паглядзіце навокал: якія прыгожыя кветкі ў нашай зале, як ласкава свеціць сонейка ў акенца і кліча ўсіх на вуліцу! Давайце паклічам Вясну да нас у госці.

Дзеці.

Прыйдзі, прыйдзі, вясна!
Прыйдзі, прыйдзі, красна!

Пад вясёлую музыку ўваходзіць Вясна.

Вясна.

Іду я ў шумлівых водах,
У звонкім срэбры ручаёў
І разліваю мяккі подых,
Як песню нейкую без слоў.

Лявон.

Вясну сустракайце!
Вершы весела чытайце!

1 дзіця.

Ой, у лузе і даліне
пяе песні салавей.
Сёння весела жывецца,
заўтра будзе веселей!

2 дзіця.

Ой, вясна, вясна! Ды як ты красна!
Мы табе спяваем, цябе сустракаем!

3 дзіця.

Шуміць, гудзе — вясна ідзе,
Шчасце і радасць людзям нясе.

Вясна. Дзень добры, дзеці!

Лявон. Добры дзень, Вясна-красна! Што ты нам прынесла?

Вясна. Я прынесла сонейка, цяпло, радасць, шмат кветак. Запрашаю вас на вясновыя спаборніцтвы. Там вы даведаецеся, у якія гульні можна гуляць вясной. А каб спаборніцтва пачаць, спачатку трэба мае загадкі адгадаць.

Тае сняжок, ажывае лужок,
Дзень прыбывае, калі гэта бывае?
(*Вясной.*)

Што за гаспадар лясны
Спіць пад снегам да вясны?

(*Мядзведзь.*)

На палянцы пасля цёплай ночкі
Глядзяць блакітныя вочкі.

(*Пралескі.*)

Малайцы, усе загадкі адгадалі!
А зараз я запрашаю ўсіх вас на спартыўную пляцоўку. Але вам трэба пераадолець перашкоды.

Дзеці пераадоўваюць перашкоды.

Лявон.

Каб нам лепей займацца,
Трэба трохі размяцца.

Дзеці выконваюць комплекс рытмічнай размінкі.

Вясна.

Каб далей нам весяліцца,
Трэба на каманды падзяліцца.
Дзеці падзяляюцца на каманды.

Лявон. Спаборніцтвы пачынаюцца. Зараз паглядзім, дзеці з якой каманды ўмеюць спрытна скакаць на гімнастычнай палцы, як коннікі.

Эстафета «Коннікі».

Вясна.

Скачае на палцы ладна,
А праспявае песню здатны?

Выконваецца песня-заклічка «Ой, вясна, ой, вясна» (з народнага).

Лявон.

Нашы дзеці — удалыцы-малайцы,
Умеюць песні спяваць
І на фітболах скакаць.

Эстафета «Скачу, як хачу».

Вясна.

Пчолы ў поле паляцелі
Закружылі, загудзелі,
Апусціліся на кветкі,
Пагуляем з Вясной, дзеткі?

Беларуская народная гульня «Прэла-гарэла».

Вясна (у розных месцах залы хвае кветачкі).

Прэла-гарэла, за мора ляцела,
А як прыляцела, дык недзе села.
Хто першы знойдзе,

той сабе возьме.

Пасля гэтых слоў усе разбягаюцца па зале і шукаюць кветачкі. Хто знойдзе больш за ўсіх — той і выйграе.

Лявон. Спаборніцтвы працягваюцца.

Эстафета «Мяч над галавой».

Дзеці перадаюць мяч над галавамі адзін аднаму, апошні ў каман-

дзе з мячом у руках бяжыць уперад і перадае мяч назад.

Конкурс «Самы лепшы» (гульні «Жмуркі» і «Барада»).

Беларуская народная гульня «Жмуркі».

Капітан — кот Апанас. Яму завязваюць вочы. Гульцы другой каманды — мышы. Які капітан зловіць больш мышэй, тая каманда і перамагла.

Беларуская народная гульня «Барада».

Капітан — Барада. Яго дражняць. Пасля дражнілкі Барада імкнецца зловіць як мага больш дзяцей з супрацьлеглай каманды.

Вясна.

Малайцы вы ўсе, рабяtkі —
І хлопчыкі, і дзяўчаткі.

Эстафета «Хутчэй за кветачкай».

Кожнаму ўдзельніку трэба праскакаць з абруча ў абруч, падлезці пад дугу, узяць кветачку, вярнуцца да каманды, перадаць эстафету наступнаму.

Лявон.

Станавіцеся ўсе, дзеці,
Зараз будзем танцаваць.
Рухі вам буду паказваць,
А вы — за мной іх паўтараць.

Выконваецца танец-гульня «Паўтарай, не зывай».

Вясна. На гэтым наша фізкультурнае свята скончылася. А зараз мне трэба ісці далей, каб дзе мяне чакаюць, усюды прыйшла вясна.

Добрыя вы дзеці, лепшыя на свеце.
Спрытныя, ладныя,

да ўсяго здатныя.

Дзякуй за тое, што са мной гулялі,
Што загадкі мае ўсе адгадалі,
Што са мною вы скакалі.

Да новых сустрэч!

Лявон. Да пабачэння!

ЛІТАРАТУРА:

1. Беларускія загадкі: уклад. Я. Саламевіч. — Мінск: Юнацтва, 1989.

2. Вучэбная праграма дашкольнай адукацыі. — Мінск: НІА, 2012.

3. Дзіцячыя фальклорныя гульні / аўт.-уклад.: З.І. Леановіч, Н.А. Рылькова. — Мінск: Нар. асвета, 1995.

4. *Ермакова, З.І.* Беларускія гульні ў дзіцячым садзе / склад.: З.І. Ермакова, В.М. Шабека. — Мінск: Нар. асвета, 1985.